

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio prima. Vtrum ad suam sanctificationem & iustificationem indiguerit
anima Christi gratia creata sanctificante.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

etali loquatur, doctrina vero eius euidentius pro-
cedit de actuali.
e Solutio ad tertium clara est, sed valde notanda
pro materia de gratia.

DISPUTATIO XVIII.

In quatuor Sectiones distributa.

De Gratia sanctificante, seu iustitia creata anime
Christi.

Supponimus hoc loco, gratiam, de qua agimus,
esse aliquid inherens in anima: nam licet extrin-
seca beneuolentia, seu voluntas Dei soleat interdum
gratia appellari, vt D. Thom. supra quæst. 2. art. 10. &
q. 6. artic. 6. notauit, hic vero nihil est, quod de hu-
iusmodi gratia differamus, non quod anime Chri-
sti collata non fuerit, sed potius quia euidentissimū
est, vberime fuisse collatam: tum etiam, quia ratio,
& mensura huius gratiæ, in donis & effectibus eius
reliet. Gratia vero inherens, in habitualem, & ac-
tuallem distinguui solet: de priori tantum disputauit
hic D. Thom. non videbitur autem extrā rem, ali-
quid dicere de posteriori, ita tamen, vt solum, quæ
ad Christum pertinent, attingamus: supponendo
vniuersalia principia, quæ ad doctrinam de gratia
pertinent, & quomodo in homine Christo locum
habeant, explicando.

SECTIO I.

Verum, ad suam sanctificationem, & iustificationem
indiguerit anima Christi gratia creata sanctifi-
cante.

Constat inter Catholicos, Christum Dominum
ab initio suæ conceptionis fuisse gratum Deo,
sanctum, innocentem, iuxta illud Ioan. 1. Vidimus
gloriam eius, gloriam quasi vnguenti à Patre, plenum gra-
tiæ, & veritatis, quæ verba inferius expendemus, &
illud Luc. 1. Quod ex te natus est sanctum, vocabitur Fi-
lius Dei, vt eleganter ponderat Bernard. homil. 4. in
Misit est. Et illud Ioan. 10. Quem Pater sanctificauit,
& misit in mundum. Quamquam enim August. tract.
48. in Ioan. & Beda ibidem, Filium secundum diui-
nitatem intelligant, dici sanctificationem à Patre per æ-
ternam generationem, quatenus ab illo accipit ipsam
sanctitatem per essentiam: non tamen videtur posse
negari, Christum eo loco de se, vt homine, fuisse lo-
cutum, cum se sanctificatum à Patre dixit, vt expo-
nit Hilar. lib. 7. de Trinit. & Athanasius lib. de Natu-
ra humana suscepta, prope initium, & Chrysost. ho-
mil. 60. in Ioan. est ergo Christus sanctus, & sanctifi-
catus à Patre, cui sanctitati Pater testimonium præ-
buit, cum dixit, Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi
bene complacui, Matth. 3. & 17.

Hoc ergo firmo fundamento supposito, difficul-
tas est, an indiguerit Christus gratia accidentali, vt
fuerit sanctus, & gratus Deo. Primam sententiam af-
firmantem hoc tenet Paludan. in 3. distin. 13. quæst.
2. opinione 4. conclusionem 1. vnde infert indiguisse
Christum hac gratia, etiam ad materiam, quia me-
ritum supponit hominem perfecte gratum. Idem
sentit Marsilius in 3. quæst. 10. artic. 1. Et fundamen-
tum eorum esse potest, quia hic est effectus formalis
gratiæ habitualis, qui sine sua forma esse non potest.
Et ex hac radice ortæ videntur duæ aliæ extremæ
sententiæ, quarum auctores pro hac parte citari pos-
sunt. Altera est quorundam, qui dixerunt, non pos-
se Verbum assumere naturam humanam sine gra-
tia habituali: nam quia videbant non posse Deum
fieri hominem, quin ille homo esset sanctus, & eki-
simabant non posse esse sanctum sine hac gratia, id-
eo concludebant hanc gratiam necessario coniun-
ctam esse cum vnione hypostatica. Ita refert & late

A tractat Henricus quodlib. 13. q. 5. nec multū ab hac Henrici
opinione discrepat Bonauen. in 3. d. 13. art. 1. q. 1. quā Bonauen.
quam non loquatur aperte de necessitate absoluta.
Indicat etiam Alenf. 3. p. q. 11. mem. 1. & 3. Et Gabr. Alenf.
in 3. d. 1. q. 1. & d. 2. q. 2. quamuis ex alio fundamento Gabr.
supra impugnato disputat. 8. sect. 2. Altera extrema
sententia est, posse fieri, vt Deus sit homo, & tamen
quod ille vt homo, non sit sanctus, nec gratus Deo,
cū enim gratia creata sit res omnino distincta à na-
tura humana, & persona diuina, potest Deus assu-
mere naturam sine illa gratia: vnde fit consequens,
si per solam hanc gratiam sit homo sanctus, posse esse
hominem Deum, & tamen vt hominem non esse san-
ctum, nec gratum Deo. Quam sententiam videntur
defendere aliqui ex discipulis D. Tho. & aperte Du-
randus in 3. distin. 12. q. 2.

Secunda principalis sententia est, non indiguisse
Christū gratia aliqua creata, vt esset sanctus, & gra-
tus Deo, etiam secundum humanitatem. Hanc sen-
tentiam pauci ex scholasticis Theologis attingunt,
videtur autem sumi ex communi sententia Sancto-
rum, asserentium, per gratiam vnionis sanctificari
animam, & corpus Christi, quos statim referam: ex
hoc enim fundamento concludi videtur, propter
sanctificationem non fuisse Christo habitualē gratiā
necessariam. Et hæc sententia est sine dubio vera.

Ne tamen in æquiuoco laboremus, aperiāmus,
quæ vis sit in his vocibus, scilicet, esse sanctum, gra-
tum, iustum: multa enim in his prædicatis includū-
tur, primum, vt is, qui gratus dicitur, diligatur à Deo
secundum præsentem iustitiam, dilectione superna-
turali, id est, ordinata ad communicationem super-
naturalium bonorum, nam esse gratum aliquid ad-
dit supra naturam, profectum ex diuina dilectione.
Secundo, esse sanctum includit carētiā culpæ, vel
mortalis, vel etiam venialis, si sit purissima & perfe-
ctissima sanctitas, hæc enim est vis illius vocis, vt cō-
stat. Tertio, esse perfecte iustum & sanctum inclu-
dit, vt anima & facultates eius sint bene dispositæ,
& ordinatæ ad finem, & ad omne id, quod honestum
est: & si iustitia sit supernaturalis, vt nūc loquimur,
vt hæc bona habitudo, & proportio sit in ordine ad
finem, & media supernaturalia. Et hinc consequen-
ter fit, vt persona sic sancta, & grata, sit de se accepta
ad gloriam, & apta ad merendum.

Dico ergo primo, humanitatem Christi, seu Chri-
stum vt hominem, formaliter ex vi ipsius gratiæ v-
nionis fuisse absolute, & simpliciter sanctum, & Deo
gratum. Probatur primo ex sanctis Patribus, qui ex-
plicantes verba illa Psal. 44. Vniuit te Deus, Deus, in
oleo latitiæ, & Isai. 61. ac Luc. 4. Spiritus Domini super
me, propter quod vniuit me, illa etiam Daniel. 9. Et unge-
tur Sanctus Sanctorum, & Act. 4. & 10. Vniuit eum Spi-
ritus sanctus, & virtute, dicunt hanc vniuitiōē, qua Chri-
stus homo fuit vnctus, & à qua Christus est appella-
tus, esse ipsam diuinitatē, seu Verbum, per cuius præ-
sentiam humanitas sanctificatur. Ita Naz. a. orat. 36. Nazianz.
num. 7. & 93. orat. 42. vbi humanitatem dicit deli-
butam, vinctam, Deificatam ipsa vnione ad Verbū.
Vnde Cyril. li. 4. in Ioan. cap. 29. dicit, Christum vo-
cari vinctum, non sicut alios Reges, aut sanctos, sed
quia, Verbum caro factum est, & ideo lib. de Fide ad
Theodol. prope finem, Cum Verbum, inquit, ante non
esset Christus, in ipsa carnū assumptione dictum est Chri-
stus. Similia fere leguntur apud Originē homil. 1. in
Cantic. ad med. & li. 2. per arch. c. 6. quos Patres imi-
tatus est Damasc. orat. 1. de Imaginibus, ante mediū, Damasc.
& lib. 3. de Fide. cap. 3. & 4. 17. & lib. 4. cap. 6. & Nicet. Nizet.
lib. 3. Thesau. cap. 3. Ioseph, inquit, seipsum vniuit, diuinitas
enim humanitatis vinctio est, quod fere eisdem verbis
antea dixerat Dionys. Alexand. in epist. contra Paul. Dionys.
Samosat. in prioc. quæ refert Turrian. in Oplothe Turrian.
ca; dicens Christum non indiguisse vniuitiōē exter-
na, vt sit res quā nomē eius præ se fert, id est, vnctus,
Quia per se vnctus est, & sibi ipse, ipse est vnctio. Ex La-
tiniq.

Auguſt.

linis vero Aug. lib. 15. de Trinitate, cap. 26. Tunc ait, *videtur* fuisse inuisibilis Deo humanam naturam, quando diuine est sancta persona, & idem fere scribit libro 3. contra Maximin. cap. 16. & Hierony. in Psalm. 132. & Fulgent. de Incarnat. & grat. cap. 10. vnde optime Anselm. in cap. ad Hebr. 11. Non ante conceptus & postmodum vnctus, sed hoc ipsum de Spiritu sancto, & carne Virginis concipi, Spiritu sancto vnctus fuit, quæ verba sumpra sunt ex Gregor. lib. 9. registri Epist. 61.

Gregor. Obuſio.

Dicit aliquis, hæc omnia exponi posse non formaliter, sed causaliter, id est, non quia ipsum Verbum per se fit forma sanctificans humanitatem, seu hunc hominem, sed quia fuit radix & fons, à quo sanctitas in illam animam manauit, sic enim dicunt iidem sancti, animam Christi per ipsam vnionem factam esse impecabilem, quod hoc modo necessario exponendum esse infra quæst. 15. ostendimus, & Gregor. Nazian. orat. 51. post medium dicit etiam totum humani genus fuisse per humanitatis susceptionem, sanctificatum. Sed in primis, si verba Sanctorum ponderentur solutio non satisfacit, dicentes enim vnctionem humanitatis fuisse diuinitatem ipsam, non potuerunt clarius rationem formalem explicare, præsertim cum expresse dicant per ipsammet vnionem quæ Christus constituitur, esse diuinitatem vnctum:

Gregor. Nazian. Respon.

& Hilari. 7. lib. de Trinitate & Chrysost. homil. 60. in Ioan. exponentes, vt supra citauimus, verba illa Ioan. 10. *Quem pater sanctificauit*, de sanctificatione Christi in humanitate, dicunt, sanctificatum esse Christum à patre, non vt alios homines, sed ipsa diuinitate, in persona Filij humanitati vnita, & ideo dicitur *Pater* sanctificasse, & misisse, quia ipsa missio, quæ per incarnationem facta est, fuit humanitatis sanctificatio.

Hilar. Chrysost.

Deinde ita explicatur ex ipso nomine *Christus*; adiunt enim Christum eo oleo spiritali fuisse formaliter sanctificatum, quo fuit vnctus, & à quo nomen Christi accepit, sed in ipsa vnione præcise ac formaliter concepta est Christus, vt Christus & vnctus; ergo Minor constat ex citatis verbis Cyrilli, qui etiam lib. de fid. ad Regim. ait, Verbum secundum se non esse Christum, sed quando Verbum caro factum est, tunc esse Christum nominatum. Idem Athanasius, serm. de Epiph. quem Damascenus citat, lib. 4. cap. 6. *Quando Deus (ait) factus est homo, tunc hoc nomen, Christus, inductum est.* Hinc Ambr. lib. 1. de Spiritu sancto, cap. 3. ait, in nomine Christi, & Patrem, qui vnxit, & Filium, qui vnctus est, & Spiritum sanctum, quo vnctus est, indicari. Quod etiam habet Irenæus, lib. 3. contr. hæres. ca. 20. Cum autem dicunt, Christum fuisse Spiritu sancto vnctum, non loquuntur de sanctificatione gratiæ habitualis, quæ Spiritui sancto attribuitur, sed de ipsamet conceptione Filij Dei, quæ etiam Spiritui sancto appropriatur, dum in Symbolo. *Christus de Spiritu sancto conceptus* dicitur. Et vtrumque optime quadrat cum verbis Angel. Luc. 1. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Ecce autorem mirabilis conceptionis, vnde statim subdit, *Ideoque &*, quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei. Quia nimirum, ex vi talis conceptionis, quantumvis præcise ac formaliter sumatur, sanctus est. Et hæc est vnctio, de qua Petrus ait, Act. 10. *Quomodo vnxit eum Deus Spiritu sancto*, id est, excellenti dono gratiæ vnionis, quod ex conceptione de Spiritu Sancto habuit. Et hoc est, quod subdit, *quoniam Deus erat in illo*, scilicet, per intimam & substantialem vnionem, sicut alibi Paulus dixit, *Erat Deus in Christo, mundum reconcilians sibi.* 2. Cor. 5. & ad Colos. 1. *In ipsa habitas omnis plenitudo diuinitatis corporaliter.*

Dices, licet his testimoniis recte probetur, Christum vt hominem, seu eius humanitatem fuisse vnctam diuinitate, non tamen esse sanctificatam, sed solum euectam ad quandam maximam dignitatem. Respondetur in primis, nihil aliud per illam meta-

phoram, nisi sanctificationem, significari iuxta communem phrasin Scripturæ; Exod. 29. & 30. Leuit. 10. & 21. & sæpe alias, vnde 1. Ioan. 2. *Vnctionem habemus à Sancto.* Vnde Dionys. de Ecclesiast. hierarch. ca. 4. part. 3. ait; *Vnguentum Chrysmatis, & omne diuinum vnguentum cuiusvis rei consecratione adhibitum, aperit monstrare Christum, qui illum, qui sanctificatur, sanctificauit, vt quidem sit, suique similis in omni bonitatis munere;* quod late ibi prosequitur, ac declarat. Et optime probatur ex loco illo Danielis 9. *Et vngetur Sanctus Sanctorum*, id est, tali vnctione vngetur, quæ non solum Sanctum, sed Sanctum Sanctorum constituit; vt eleganter, sicut cætera solet, ibi declarat noster Benedictus Pererius, q. 15. plures rationes reddens illius appellationis. Cui consonat illud Isaie 51. quod de se Christus exposuit, Lucæ 4. *Spiritus Domini super me, eo quod vnctus me vnctione*, nimirum, hypostatice vnionis. Deinde propriis etiam verbis hanc metaphoram declarant Patres, non enim solum vocant vnctionem, sed expresse sanctificationem, imo & impecabilitatem, & Deificationem, vt loquuntur Nazian. Chrysost. Hilarius, & August. citatis locis. Et videri etiam potest idem August. in Enchir. cap. 40. Athanas. orat. 2. contra Ariannos, Cyrillus Alexandrinus, lib. 1. in Isaia, orat. 4. & lib. de incarnatione vnigenit. cap. 8. Damasc. lib. 3. cap. 17. & plures afferemus infra, q. 15. Christi Domini impecabilitatem declarantes. Denique ratione ita declaratur.

Nam primum necesse est, humanitatem assumptam, seu hunc hominem maximo amore supernaturali à Deo diligere, quia maximū supernaturalē donū in sua humanitate à Deo suscepit, quod est effectus, vel obiectum diuinæ dilectionis, totum naturæ ordinem superantis; ergo illa vnio præcise per se ipsam reddit illam naturam maxime Deo gratam, & dilectam, non quatenus hæc denominatio dilecti esse potest extrinseca ab actu diligenti, sed quatenus dicit obiectū dilectionis, quod amor diuinus, & efficax, non tam supponit, quam constituit, per donum illud, quod amando confert. Rursus hoc donum gratiæ vnionis tale est, vt nullam seum admittat peccati maculam in natura vnita, vnde per se habet constitutere hunc hominem innocentem, constituit ergo sanctum, & gratum Deo; id est, supernaturaliter dilectum tali dilectione, quæ necessario omne odium excludat, & constituit obiectum intrinsece dignum tali amore. Ad hæc, hoc donum tale est, vt ratione illius debeantur humanitati omnes supernaturales perfectiones, quibus ad vitam beatam, & rectam operationem bene disponitur, vt inferius ostendimus, de ratione autem doni formaliter sanctificantis non est, vt præcise per se ipsum conferat omnem perfectionem, sed satis est, vt ipsum per se reddat animam dilectam, & gratam, & secti afferat alia dona, vt in gratia ipsa habituali, quæ est in essentia animæ, necessario dicendum est. Vnde fit tandem, hunc hominem Deum ex vi vnionis hypostatice habere in se, & in sua natura sufficientem dignitatem, & quandam gratiam, ob quam illi debeat beatitudo æterna, ergo verissimum est, hunc hominem constitui iustum, & sanctum formaliter ex vi ipsius gratiæ vnionis.

Sed quæret aliquis, an hæc sanctificatio fiat formaliter per vnionem hypostaticam; vt est modus creatus in humanitate existens, an vero per Verbum ipsum humanitati vnctum. Respondetur, hæc duo esse ita coniuncta & inseparabilia, vt vix possint comparari, & quasi se iungi in hoc effectum; quia nec vnio creata esset sufficiens ad conferendam tam perfectā sanctificationem, nisi terminaretur ad increatum Verbum, & illud intime copularet humanitati; includit enim hæc sanctificatio impecabilitatem, infinitatem, & Deificationem quandam, quæ omnia nullum creatum donum per se conferre posset, sine increa-

Humanitas non potest uniri Verbo, quin huiusmodi constitutus sit.

in creato; nec etiam persona Verbi posset hanc sanctificationem conferre, nisi intercederet vnio, quia sine illa vnione non posset terminare humanitatem, nec hominem per se sanctum, & naturalem Dei filium constituere: hęc ergo sanctificatio vtrumque requirit, scilicet, & modum vnionis creatum, & terminum increatum, humanitati vnium. Et quia vnium est ab alio inseparabile, ideo Patres indifferenter, & Verbo & vnioni tribuunt hanc sanctificationem. Nam, vt ex Nazian. Damasc. & alijs adduximus, sicut dicitur, humanitatem fuisse diuinitate delibutam & vinctam ista vngentis presentia, & ipsius Verbi substantiali plenitudine, vt ait Origenes loco citato, similiter dicitur Christi humanitas sanctificata ipsa vnione, ratione cuius dicitur gratia connaturalis Christo, ab Aug. in Enchir. ca. 40. Similiter dicitur humanitas illa sanctificata ipsa assumptione, & exceptione de Spiritu sancto, prout incarnationem includit, vt late Bernardus homil. 4. in *Misus est*, à medio. Quod si velimus singulis attribuire, quod eis propriissime conuenit, Verbum est quasi forma ipsa sanctificans humanitatem, & constituens hunc hominem per se sanctum, quia Verbum est sanctitas ipsa per essentiam, & per se ac intime coniungitur humanitati. Item Verbi ipsum est, à quo habet hic homo, vt sit filius Dei naturalis, & ab eodem habet infinitam dignitatem, ratione cuius est potens ad infinitum meritum, & sanctificationem, eiq; debetur summa gratia, caritas, & gloria, & perfectissima latræ adoratio. At vero vnio est quasi via ad hanc sanctificationem, vel conditio ad illam necessaria, quia non posset Verbum formaliter conferre illam sanctificationem, nisi intercedente hac vnione; sicut gratia est forma sanctificans animam, in hæso autē gratiæ in ipsa est conditio necessaria, seu via in suo genere ad illam sanctificationem.

Dices, modus iste vnionis hypostatice, vt est quid creatum in humanitate, est quid perfectius, quam gratia habitualis; ergo sanctificat etiam perfectius, non tantum vt conditio, seu via, sed etiam vt forma; item per illam vnionem formaliter est humanitas affecta dono supernaturali perfectissimo, & est facta incapax peccati. Respondetur, vnionem quidem esse perfectiorem gratia habituali, tamen esse diuersi ordinis, & seruata proportionē, non habere vnionem in suo ordine illam perfectam rationem, quam habet gratia in sua; & ita gratia, licet in gradu & ordine simpliciter sit inferior, tamen secundum quid, seu in modo excedit, quia est forma quasi essentialis, & absoluta in suo ordine, vnio vero est modus & quasi via in gradu suo. Quocirca, licet vnio perfectius sanctificet, quia concurrit suo modo ad excellentiorem sanctificationem, & quia perfectius est, inchoare (vt sic dicam) illam sanctificationem, quā consummare inferiorem, tamen in modo non ita est forma sanctificans in suo ordine, sicut gratia in suo. Vnde etiam fit, vt illa vnio per se, & vt quid creatum est, non constituat formaliter filium Dei, nec adoptiuum, vt est certum, de quo in fra. q. 23. nec naturalem, quia humanitas non est filia, & illa est, quæ proprie afficitur illa vnione, est tamen illa vnio, veluti conditio aut via, vt hic homo constituatur filius Dei naturalis. Cuius filiationis fundamentum non est proprie vnio creata, sed ipsum Verbum, vt vnium humanitatis. At vero gratia, quia est propria forma, & quasi natura quædam afficiens personam illam, constituit filium, saltem adoptiuum; non possunt ergo gratia & vnio cum eadem proportionē comparari; & omnes illę proprietates, quę tribuuntur vnioni, vt reddere impecabilem &c. intelliguntur potissimum ratione sui termini, vel in ordine ad illum, & quasi in via ad illum. Non nego tamen posse mente præscindi donum illud creatum, quod est vnio, à dono increato ipsius Verbi, & in illo præcise conceptu posse considerari aliquam san-

Fr. Suarez. tom. 1.

ctificationem, & magnam excellentiam, & quasi consecrationem quandam illius humanitatis. Dico tamen, totam illam vt sic conceptam, pertinere ad humanitatem tantum vt natura est, & non esse propriam Christi hominis sanctificationem, sed esse quasi viam ad illam, seu conditionem requisitam, & inchoationem ei; quæ per ipsum Verbum formaliter consummatur. Quia vero Christus, vt homo, non est plures Deus, sed ex Deo & humanitate constat, ideo in sua integra sanctificatione totum illud includit, scilicet, & increatam formam sanctificantem, & creatam vnionem, suo etiam modo ad illam sanctificationem concurrentem.

Atque ex his inferitur primo, per hanc vnionem non solum animam Christi, sed etiam carnem fuisse sanctificatam. De anima potissimum procedunt omnia, quæ dicta sunt. Ad carnem vero facile applicari possunt, iuxta illius capacitatem; non enim omnes res est capax æqualis sanctificationis, & ideo licet Verbum diuinum ex se infinitam sanctificationem conferre possit, tamen vniciq; confert, iuxta modum suum. Caro ergo non potest sanctificari, vt capax essentialis gloriæ, aut amicitie propriæ, sed potest sanctificari, vt sociæ animæ sanctæ, & vt organū illi coniunctum, & vt essentialis pars humanitatis assumptæ; sic ergo sanctificata fuit per vnionem caro Christi, quia ex vi illius digna est supremo cultu & reuerentia. Secundo, quia purissima & mundissima effecta est, & incapax omnis maculæ, non solum culpe, sed etiā fomitis, & omnis inordinationis aut defectus, qui aliquam indecentiam includit; dicitur autem sanctum, quod est corā Deo purum, & mundum, vt ex vsu Scripturæ constat. Tercio, quia specialiter fuit Deo cōsecrata, vel potius quasi propria illius effecta; dicuntur autem maxime sancta, quæ Deo coniunguntur, eius vt cultui dicantur. Quarto, quia ex vi vnionis debetur illi coniunctio cum anima sancta, & beata, & ipsa beatitudo, quantum illius potest esse capax: vnde speciale miraculū fuit, ad tempus illa priuari propter homines. Quinto deniq; quia non solum sancta, sed etiam sanctificatrix, & viuificatrix effecta est, vt Cyrillus dixit.

Secundo sequitur, non potuisse humanitatem vniri Verbo hypostatice, quin hic homo etiam secundum humanitatem constituatur gratus Deo & sanctus. Probatur ex ratione facta, quia non potest non esse supernaturaliter dilectus, & innocens, & dignus omni dono gratiæ, & gloriæ, hoc autem satis superque est ad veram sanctitatem, & iusticiam, nam licet posset Deus non acceptare illam animam ad gloriam, id est statuere illam nunquam ei conferre, hoc tamen non excludit internam sanctitatem, sufficit enim, vt homo in se habeat, vnde sit dignus illa gloria, siue Deus illam velit dare siue non: similiter enim homini habenti gratiam habitualement potest statuere Deus nunquam conferre gloriam, & nihilominus ipsa gratia retinet suam dignitatem, & proportionem cum gloria, hanc vero dignitatem multo altiori modo confert gratia vnionis. Et confirmatur hoc, quia fieri non potest, vt operationes humanæ talis hominis non sint moraliter infiniti valoris, & dignitatis, & de se maxime gratæ Deo, vt supra q. 1. artic. 2. late dictum est, & infra. q. 19. iterum dicemus, contra eos, qui falso existimant, gratiam creatam fuisse Christo necessariam ad meritum: sed hunc valorem habent opera ex dignitate personæ operantis, & propter cōiunctionem, quam cum illa habent media natura, ergo multo magis ipsa natura assumpta, seu persona, vt in illa subsistēs, est grata & iusta, &c.

Dices. Etiam si humana natura vniretur personæ angelicæ sanctæ, & iustæ non esset necessariū ipsam humanitatem esse iustam. Respondetur exemplum esse in multis dissimile. Primo, quia cum persona angeli non sit per se sancta, sed per accedens, nō vn-

Dubium.

Solutio.

Hh

retur

reitur humanitati, ut sancta, quia solum uniretur secundum suam personalitatem, at vero persona Verbi, ut sic, per se ipsam est ipsa sanctitas: deinde persona angeli non necessario excluderet culpam, seu malitiam à natura assumptam, non solum de potentia absoluta, sed et neque ex natura rei, at vero persona Verbi excludit illam, non solum ex natura rei, sed etiam de potentia absoluta.

*Deus potuit
assumere hu-
manitatem,
sine gratia
habituali.*

Tertio inferitur, potuisse Deum assumere naturam humanam sine gratia habituali, quamvis non possit eam assumere, quin sibi gratiam eam reddat. Probat prior pars, quia cum illa gratia sit qualitas omnino distincta ab anima, & à gratia unionis, & formaliter non concurrat ad unionem, ut supra dictum est, nec sit dispositio ad illam, sed veluti effectus illam consequens, nihil repugnat, si Deus suspendat influxum illius, conservando unionem: nullam enim vel physicam contradictionem, vel moralem indecentiam alicui virtuti contrariam hoc includit, sicut etiam posset Deus assumere naturam, & per eam nullas supernaturales operationes exercere, vel certe illas efficere per auxilia, & non per habitus, quid enim repugnat? Posterior vero pars iam probata est, potest enim ille effectus, scilicet esse gratum, ab alia gratia formaliter fieri præter habituale, scilicet, à gratia unionis. Qui vero dicunt potuisse assumi humanam naturam in puris naturalibus, atque adeo nec gratiam, nec ingratam Deo, non satis animadvertere videntur quid dicant, nam si humanitas assumitur, necessario suscipit donum superans non tantum naturam sed etiam omne aliud donum gratiæ, quomodo ergo dicitur assumi in puris naturalibus quoad operationes, vel alias naturæ perfectiones: sed hoc non obstat, ut dixi, quin homo ille esset gratus. Dices, tamen non esset amicus, quia non haberet vinculum mutui amoris. Respondetur, Ipse homo esset gratus & dilectus, & ita ex parte Dei non deesset vinculum amoris, ipse vere homo etiam amaret Deum vel dilectione supernaturali, si daretur illi auxilium etiam sine habitu, vel saltem dilectione naturali, & prout posset, & hoc satis est.

Dico secundo, Gratia unionis præcise ac formaliter per se ipsam non confert humanæ naturæ omnem iustitiæ ac sanctitatis perfectionem, quasi extrinsecam, quæ in homine iusto & sancto necessaria est, ut sit omni ex parte bene affectus & præparatus, ad beatitudinem, & omnem rectam operationem. Hæc conclusio non solum est communis Theologorum, sed per se ita clara, ut tantum indigeat terminorum expositione, quia unio hypostatica solum confert dignitatem personalem, non vero confert animæ illam pulchritudinem, & quasi naturam ac formam proportionatam gloriæ, quam confert gratia habitualis, neque illam propensionem, & proximam facultatem bene operandi, quam conferunt virtutes, nam isti omnes sunt effectus formales & physici horum habituum, quos Verbum non potest per se ipsum formaliter supplere, tantum enim per se confert ipsum subsistere. Confirmatur & declaratur primo, quia ad perfectam sanctitatem per essentiam Verbi divini, ut Deus est, pertinet non tantum personalis dignitas Verbi, sed etiam naturalis, & essentialis virtus ac perfectio, quam habet in ipsa natura divina, ergo ad consummatam perfectionem & sanctitatem Christi hominis pertinet, non tantum dignitas personæ, sed etiam optima dispositio & affectio ipsius naturæ humanæ, quæ sanctitas quædam est ipsius naturæ, cum in ordine ad ultimum finem, & ad omne id, quod est honestum, convenienter illam disponat. Confirmatur secundo, quia corpus humanum proprie sanctificari dicitur, quando redditur aptum, & accommodatum ad opera sanctitatis, quod non fit sine aliqua interna

dispositione bona quæ moderetur affectus, & promptitudinem conferat ad honeste operandum: ergo quamvis caro Christi per ipsam unionem sit formaliter sanctificata, quia caro Dei effecta, tamen ut omni ex parte iuxta capacitatem suam sit perfecte sanctificata, requirit illam internam bonam dispositionem, & quasi ordinatum concentum facultatum omnium, quem Verbum per se ipsum formaliter conferre non potest.

Dices. Cur subsistentia Verbi, sicut per se ipsam dicitur facere formaliter gratum & sanctum, non poterit etiam eodem modo conferre omnem aliam bonam affectionem & dispositionem ad perfectam sanctitatem pertinentem? Respondetur, quia denominatione illa grati aut sancti præter substantialem perfectionem subsistenti, quam Verbum per se ipsum confert humanæ naturæ, non addit aliquem alium effectum physicum, sed solum explicat, vel dignitatem & excellentiam illius personæ, vel singularem Dei dilectionem, à qua donum illud proficiscitur, vel moralem quandam dignitatem, quæ ratione illius doni convenit humanæ naturæ, quæ singulari modo est consecrata, & coniuncta Deo, & ita dilecta, ut non possit esse in ea aliquid, quod illi displiceat, nec declinet ab eo, quod rectum est: at vero illa bona dispositio & affectio naturæ, dicitur peculiaris effectum physicum & formalem, qui propriam formam requirit, quam Verbum ipsum supplere non potest.

Dices secundo, Quomodo hæc duæ assertiones inter se coherent, nam si aliquæ aliæ perfectiones præter ipsam subsistentiam Verbi necessario sunt ad perfectam sanctificationem, ergo Verbum per se ipsum non perfecte sanctificat. Vel saltem sequitur, Christum sanctiorem esse per utramque gratiæ simul summam, unionis scilicet & habitualem, quam per solam gratiam unionis, quod videtur alienum à modo loquendi Sanctorum. Ad priorem partem respondetur absolute negando sequelam. Nam unio hypostatica sanctificat perfecte in suo genere, seu substantialiter, ut Damasc. dixit, non tamen omni modo seu accidentaliter: & quia perfectio creaturæ qualis est anima Christi per accidentia consummatur, ideo præter substantialem unionem indiget illa anima ad consummatam perfectionem suæ sanctitatis formis accidentalibus, ut sunt operationes recte, & principia earum. Unde dici etiam potest, verbum per se sanctificare perfecte intentione, quia confert sanctitatem, quæ eminenter cōtinet hæc omnia, & illa secum afferit iuxta naturæ assumptæ capacitatem, & ideo ut supra diximus disputat. 1. s. sectio. 2. quamvis subsistentia Verbi & dignitas in se una sit, aliter tamē dicitur sanctificasse humanitatem, quam naturam irrationalem si illam assumeret, quia illa non esset capax moralis dignitatis, neque honeste operationis & beatitudinis, sicut est humanitas.

Ad alteram ergo partem negatur etiam sequela, quia, ut dicatur Christus sanctior, non sufficit illa extensiva perfectio, quando tota illa intensus, eminenter, & in radice in una gratia continetur. Sicut non est homo, simpliciter sanctior per gratiam & charitatem simul, quam esset per solam gratiam in eodem gradu intensiois. Quod certissimum est in Christo Domino propter maiorem eminentiam gratiæ unionis.

Ex quibus tandem, ut in forma questionis respondeam, dico tertio, quamvis Christus ut homo Deus, non indigeret gratia creata, ut esset gratus Deo, & sanctus, fuit tamen illi necessaria ad consummatam perfectionem extensivam seu statum sanctitatis. Vtræque pars conclusionis patet ex duabus conclusionibus positis. Fundamentum vero prime sententiæ nihil obstat, quia esse gratum ut sic, non est effectus formalis ad æquatum gratiæ creatæ, sed esse gratum tali modo, scilicet per participationem divinæ naturæ seu

seu accidentali sanctificatione, de qua loquebatur A Concilium Tridenti. sess. 6. cum dixit, formalem causam iustificationis esse inherrentem iustitiam: at sanctificatio ex se abstrahit ab accidentali, & substantiali: & hoc posteriori modo per ipsam vnionis gratiam confertur sanctificatio. Queri vero hic solet an ad meritum indigerit Christus Dominus hac gratia creata habituali. Sed hæc quaestio ad hunc locum non pertinet, & supra q. 1. artic. 2. fere à nobis expedita est, & inferius qu. 19. in proprio loco tractabitur.

SECTIO II.

Qua certitudine tenendum sit, animam Christi habuisse gratiam habituales.

Fuit prima quorundam Theologorum opinio (si tamen opinio dicenda est) qui negarunt animam Christi habere hanc gratiam, nam esset in illo superflua, quia solum confertur ad sanctificandum, & sine illa est anima Christi sanctificata. Ita refert Palud. in 3. distinct. 13. quaest. 2. qui non admodum hanc sententiam reprehendit.

Secunda sententia licet fateatur esse in Christo hanc gratiam, non tamen existimat hoc ita certum, sicut de aliis hominibus, quia alij simpliciter illa indigent ad suam sanctificationem, praesertim paruuli qui nullam aliam inherrentem formam habere possunt, qua sanctificentur, Christus autem non ita illa indiguit. Tum etiam quia de aliis hominibus hoc definitum videtur in Trident. sess. 6. c. 7. iuncto canon. 11. de Christi autem nusquam.

Dico primo, Christi animam habuisse donum gratiae habitualis. Ita docent omnes Doctores. d. 13. & probatur ex Scriptura simul & Patribus, dicitur enim Psalm. 44. Propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo letitiae praeforis tuis, quamuis enim hunc locum supra de gratia vnionis exposuerimus, & interdum alijs modis à sanctis exponatur, tamen de gratia etiam habituali illum intelligit Athanas. serm. 2. contra Arianos, circa finem, dicit enim oleum illud esse sanctificationem, qua Verbum homo factum se ipsum sanctificauit, cuius etiam est Dominus, & qua nobiscum communicauit, & infra, Ipse est, inquit, qui dat, & accipit Spiritum sanctum, dat ut Verbum, accipit ut homo, & infra, Ex eo quod ipse ut homo eam gratiam Spiritus accepit, factum est, ut nos illam ex plenitudine dimittantem acceperimus. Quam sententiam aliquantulum verbis mutatis docet aperte Cyril. to. 1. Concil. Ephes. c. 2. in epistola ad solitariam vitam agentes, ubi ait, nomen Christi proprie tribui iustis, quia Spiritus sancti gratia delibuti sunt iuxta illud, 1. Ioan. 2. Et vos vnctionem habetis à sancto, quam vnctionem, inquit, certum est fuisse in Christo, scriptum est enim Psalm. 44. Propterea vnxit te Deus tuus oleo letitiae, & Act. 10. Vnxit illum Deus Spiritu sancto & virtute. Addit vero singulare fuisse Christo, non solum fuisse Christum, sed etiam Deum, unde concludit, Si quis propter hanc solam vnctionem dicat appellari Christum Deum & adorari, eadem ratione dictum esse nos esse Deos, & adorandos eque ac Christum, ubi euidenter supponit illam gratiam Spiritus sancti esse eiusdem rationis in Christo, & in nobis, unde tom. 5. eiusdem Concil. c. 1. in declaratione septimi anathematis. expresse dicit tractans eundem locum, Christum secundum humanam naturam perinde ac vnum ex nobis iniunctum est, quia licet Spiritum sanctum largiatur, tamen ut homo est, dispensatorie iniunctus est. Similia habet Chrysost. homil. de sancto & venerando Spiritu post med. & Euseb. lib. 4. de demonstrat. cap. 25. & lib. 1. hist. cap. 1. & Hieronym. in id Abac. 3. Egressus es in salutem populi tui, inquit, super omnia vnguentorum genera, est vnguentum spirituale, quod vocatur oleum exultationis, quo vngitur Saluator, & infra, Participes autem eos puto, ad quos loquitur Ioannes. Et vos vnctionem habetis à sancto, quam

Fr. Sua rez, Tom. 1.

vnctionem infra dicit dari in baptismo, & si amittatur, posse per poenitentiam reparari. Idem sentit Ambros. 1. de Spirit. sanct. c. 8. & super ad Hebr. 1. ubi hoc vnguentum dicit esse gratiam, quae communis est Christo & nobis, quamuis in illo sit excellentiori modo tanquam in capite. Et ad hoc accommodat illud Psalm. 28. Sicut vnguentum in capite: quod descendit in barbam, barbam Aaron quod descendit in oram vestimenti eius, &c. Neque aliud ibidem sentit Anselm. qui animaduertit, Deum hominem factum, esse, qui vngi dicitur, oleum vero esse gratiam seu donum spiritus sancti, quod eius, inquit, conscientiam exhilararet. Denique Bernardus serm. 16. in Cant. idem oleum explicat esse septem Spiritus sancti dona, quibus Christum replendum fore Isaias praedixerat. Ex quo sumi potest secundum testimonium ad hanc veritatem confirmandum, ex verbis Isai. 11. Requiescit super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiae, &c. Quem locum de donis etiam gratia habitualis exponit aperte Cyril. libi praedixisse prophetam, dicens requiescit Spiritum Dei multis virtutibus & viribus pollentem: subdit vero, Prophetam ita arisicum suum temperasse, ut non hominem merum nobis inducat Iesum, deinde Spiritu afflatum, & quasi nostri ordinis esset, charismatum diuinorum participem factum: sed potius Dei Verbum humanam naturam assumpsisse declarat, cumulatam bonis omnibus, quatenus ad ipsius naturam pertinet, ac etiam cum humanitate, quae ad eam spectant, velut sua ac propria sibi vendicante. Quibus verbis & rationem explicat propter quam Spiritus sancti charismata humanitati Christi communicata fuerint, scilicet quia ad illius perfectionem pertinebant, & modum, quo illa habuit, videlicet ut sibi propria & connaturalia. Ad eundem modum Gregorius. 29. Moral. cap. 30. vel iuxta aliam diuisionem. 16. eundem locum tractans, inquit, Redemptor noster, Spiritus operationes simul in se & cunctas & manentes habuit. Sic etiam Tertullianus lib. contra Iudeos cap. 9. num. 119. Tertul. Requiescit, inquit, super illam Spiritus Dei, id est, vniversitas spiritualium documentorum, quae in solum Christum competebar. Et lib. 3. contra Marcion. cap. 17. dicit hanc esse pulchritudinem gratiae spiritualis, & interioris eius qualitatem, propter quam dictus est, Speciosus forma patris filius hominum. Similia habet libro quinto contra Marcion. cap. 8. num. 126. Et fere Irenaeus lib. 3. cap. 19.

Tertio probari hoc potest ex verbis Angeli Luc. 1. Quod nascetur ex te sanctum: Ut de sanctitate, omni ex parte perfecta, atque adeo non tantum gratiam vnionis, sed etiam habituales includente intelligantur, iuxta id quod Bernard. archom. 4. in Missus est, Singulariter sanctum fuit, quidquid Virgo concepit, & per spiritus sanctificationem & per Verbi assumptionem.

Quarto denique probari hoc potest ex illo Ioan. 1. Videbimus gloriam eius; plenum gratia & veritate: quo testimonio Scholastici omnes ad hoc probandum vtuntur, nec sine causa, nam plenitudo gratiae Christi, hae omnia complectitur. Sed de hoc testimonio dicam plura infra disputatio. 22. nunc sufficiant ad confirmandam hanc expolitionem verba August. 15. de Trinit. c. 26. Vbi loquens de donatione Spiritus sancti per gratiam sanctificantem, inquit, Dominus ipse Iesus, non solum Spiritum sanctum dedit ut Deus, sed etiam accepit ut homo, & propterea est plenus gratia, quia vnxit Deus Spiritu sancto, non vtique oleo visibili, sed dono gratiae, quod visibili significatur vnguento, quo baptizatos vngit Ecclesia. Vbi sermo est aperte de dono gratiae create. Vltimo argumentari possumus ratione, quae ex dictis fact. praeced. facile desumitur, quoniam hae gratia cum Christi hominis perfectione maxime congruebat, & suo modo illi necessaria erat, quod magis ex sequenti conclusione constabit.

Dico secundo, Secundum fidem certum existimo, hanc habituales gratiam esse in anima Christi, esseque donum creatum illi inherrens. Probatum pri-

Hh 2 mo,